

גאולת הדם - הראשונה בסדר היום

הרה"ג יעקב אריאל

יהושע פרק כ'

{ב} דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר תָּנוּ לָכֶם אֶת עֵרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה: {ג} לָנוֹס שָׁמָּה רֹצֵחַ מִכָּה נֶפֶשׁ בְּשִׁגְגָה בְּבְלִי דַעַת וְהָיוּ לָכֶם לְמִקְלָט מִגַּאֵל הַדָּם:

רמב"ם הלכות רוצח פרק ח הל' א - ב

מצות עשה להפריש ערי מקלט שנ' +דברים י"ט ב' שלש ערים תבדיל לך, ואין ערי מקלט נוהגות אלא בארץ ישראל. ושש ערים היו, שלש הבדיל משה רבינו בעבר הירדן ושלש הבדיל יהושע בארץ כנען.

{ד} וְנָס אֶל אַחַת מֵהָעָרִים הָאֵלֶּה וְעָמַד פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וְדַבֵּר בְּאָזְנֵי זִקְנֵי הָעִיר הֲהִיא אֶת דְּבָרֶיךָ וְאָסְפוּ אֹתוֹ הָעִירָה אֲלֵיהֶם וְנָתְנוּ לוֹ מְקוֹם וַיֵּשֶׁב עִמָּם:

1. רמב"ם שם פרק ה הלכה א

כל ההורג בשגגה גולה ממדינה שהרג בה לערי מקלט ומצות עשה להגלותו שנאמר וישב בה עד מות הכהן הגדול.

2. רמב"ם הלכות רוצח פרק ז הלכה ו

עיר מקלט שרובה רצחנים אינה קולטת, 'ודבר באזני זקני העיר' היא את דבריו, ולא ששוו דבריהם לדבריו, וכן עיר שאין בה זקנים אינה קולטת שנ' זקני העיר היא.

{ה} וְכִי יִרְדֹּף גַּאֵל הַדָּם אַחֲרָיו וְלֹא יִסְגְּרוּ אֶת הָרֹצֵחַ בְּיָדוֹ כִּי בְּבְלִי דַעַת הִכָּה אֶת רַעְהוּ וְלֹא שָׂנָא הוּא לֹא מִתְמוּל שְׁלֹשׁוֹם:

1. רמב"ם הלכות רוצח פ"ה הל' ז

בתחילה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט ובית דין של אותה העיר שהרג בה שולחין ומביאין אותן משם ודנין אותן, שנ' ושלחו זקני עירו ולקחו אותו משם, מי שנתחייב מיתה ממתין אותו שנ' ונתנו אותו ביד גואל הדם, מי שנפטר פוטרם אותו שנ' והצילו העדה את הרוצח מיד גואל הדם, מי שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו שנ' והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו.

2. רמב"ם הלכות חובל ומזיק פ"ח הל' ט

אסור למסור ישראל ביד גוים בין בגופו בין בממונו, ואפילו היה רשע ובעל עבירות ואפילו היה מיצר לו ומצער, וכל המוסר ישראל ביד גוים בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא.

{ט} אֵלֶּה הָיוּ עֵרֵי הַמוֹעֵדָה לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכָם לָנוֹס שָׁמָּה כָּל מִכָּה נֶפֶשׁ בְּשִׁגְגָה וְלֹא יָמוּת בְּיַד גַּאֵל הַדָּם עַד עֲמָדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה:

רמב"ם הלכות חובל ומזיק פ"ח הל' ט

ישראל שהרג בשגגה את העבד או את גר תושב גולה וכן העבד שהרג בשגגה את ישראל או את גר תושב וכן גר תושב שהרג את גר תושב או את העבד בשגגה גולה שנאמר לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם.

יהושע פרק כא

{יג} ולבני אהרן הכהן נתנו את עיר מקלט הרצח את חברון ואת מגרשה ואת לבנה ואת מגרשה: {יד} ואת יתר ואת מגרשה ואת אשתמע ואת מגרשה:

{כ} ולמשפחות בני קהת הלויים הנותרים מבני קהת ויהי ערי גורלם ממטה אפרים:

{כז} ולבני גרשון ממשפחת הלויים מחצי מטה מנשה את עיר מקלט הרצח את (גלון) גולן בבשן ואת מגרשה ואת בעשתרה ואת מגרשה ערים שתיים:

{לב} וממטה נפתלי את עיר מקלט הרצח את קדש בגליל ואת מגרשה ואת חמת דאר ואת מגרשה ואת קרתן ואת מגרשה ערים שלש:

{לו} וממטה ראובן את בצר ואת מגרשה ואת יהצה ואת מגרשה:

רמב"ם הלכות רוצח פ"ח ה"א

כל ערי הלויים קולטות וכל אחת מהן עיר מקלט היא, שני ועליהם תתנו ארבעים ושתיים עיר כל הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושמונה עיר הקישן הכתוב כולן זו לזו לקלוט.

ומה הפרש יש בין ערי מקלט שהובדלו למקלט ובין שאר ערי הלויים, שערי מקלט קולטות בין לדעת בין שלא לדעת הואיל ונכנס בהן נקלט ושאר ערי הלויים אין קולטות אלא לדעת, ורוצח הדר בערי מקלט אינו נותן שכר ביתו והדר בשאר ערי הלויים נותן שכר לבעל הבית.

שם משמואל בראשית, תרעט, בשם אביו:

מחמת שחטא בחיים אבדה חיותו ומש"ה אין לו דמים, ותקנת ערי מקלט היא שעכ"פ ישיג חיים חדשים באמצעות הלויים שמהותם כשמים, הם דבקים ונלויים לשמים וכל עבודתם היא בשיר ובדבקות, והוא באשר נטפל אליהם שואב באמצעותם חיים חדשים, וע"כ כשיצא מעיר מקלטו שוב אין לו דמים, עכ"ד. שורש החיים שהי' לו מכבר נסתלק ממנו והוא צריך לשאוב חיים חדשים משורש אחר וכאילו נעשה ברי' חדשה.

שמות כא, יג

ואשר לא צדה והאליהם אנה לידו ושמתו לך מקום אשר ינוס שמה:

במדבר ל"ה ט-לד

{ט} וידבר יקוק אל משה לאמר: {י} דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים את הירדן ארצה כנען: {יא} והקריתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה: {יב} והיו לכם הערים למקלט מגאל ולא ימות הרצח עד עמדו לפני העדה למשפט: {יג} והערים אשר תתנו שש ערי מקלט תהיינה לכם: {יד} את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהיינה: {טו} לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהיינה שש הערים האלה למקלט לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה: {טז} ואם בכלי ברזל הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: {יז} ואם באבן יד אשר ימות בה הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: {יח} או בכלי עץ יד אשר ימות בו הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: {יט} גאל הדם הוא ימית את הרצח בפגעו בו הוא ימתנו: {כ} ואם בשנאה יהדפנו או השליך עליו בצדיה וימת: {כא} או באיבה הכהו בידו וימת מות יומת המכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו: {כב} ואם בפתע בלא איבה הדפו או השליך עליו כל כלי בלא צדיה: {כג} או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות ויפל עליו וימת והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו: {כד} ושפטו העדה בין המכה ובין גאל הדם על המשפטים האלה: {כה} והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדל אשר משח אותו בשמן הקדש: {כו} ואם יצא הרצח את גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה: {כז} ומצא אותו גאל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו ורצח גאל הדם את הרצח אין לו דם: {כח} כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדל ואחריו מות הכהן הגדל ישוב הרצח אל ארץ אחרת: {כט} והיו אלה לכם לחקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם: {ל} כל מכה נפש לפי עדים ירצח את הרצח ועד אחד לא יענה בנפש למות: {לא} ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת: {לב} ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן: {לג} ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את הארץ ולא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו: {לד} ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני יקוק שכן בתוך בני ישראל:

ימי לימוד תנ"ך לאורה של תורת ארץ ישראל

דברים יט א-י

{א} כי יכרית יקוק אלהיך את הגוים אשר יקוק אלהיך נתן לך את ארצם וירשתם וישבת בעריהם ויביתיהם: {ב} שלוש ערים תבדיל לך בתוך ארצה אשר יקוק אלהיך נתן לך לרשתה: {ג} תכין לך הדרך ושלשת את גבול ארצה אשר ינחילך יקוק אלהיך והיה לנוס שמה כל רצח: {ד} וזה דבר הרצח אשר ינוס שמה וחי אשר יכה את רעהו בבלי דעת והוא לא שגא לו מתמל שלשם: {ה} ואשר יבא את רעהו ביער לחטב עצים ונדחה ידו בגרזן לכרת העץ ונשל הברזל מן העץ ומצא את רעהו ומת הוא ינוס אל אחת הערים האלה וחי: {ו} פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח כי יחם לבבו והשיגו כי ירבה הדרך והכהו נפש ולו אין משפט מות כי לא שגא הוא לו מתמול שלשום: {ז} על כן אנכי מצוך לאמר שלש ערים תבדיל לך: {ח} ואם ירחיב יקוק אלהיך את גבולך כאשר נשבע לאבותיך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבותיך: {ט} כי תשמור את כל המצוה הזאת לעשתה אשר אנכי מצוך היום לאהבה את יקוק אלהיך וללכת בדרךיו כל הימים ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה: {י} ולא ישפך דם נקי בקרב ארצה אשר יקוק אלהיך נתן לך נחלה והיה עליך דמים:

יהושע כד, כה

ויכרת יהושע ברית לעם ביום ההוא וישם לו חק ומשפט בשכם: